

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۸۴ / ۲ / ۳۰

مرکز اطلاعات مدرک علمی ایران
تهیه مدارک

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری

شناسایی عوامل موثر بر انتخاب سیستم های هزینه یابی
(تاکید: صنعت حمل و نقل ریلی)

مهدی دینیان

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

استاد مشاور:

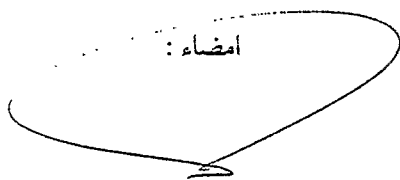
دکتر عادل آذر

شهریور ماه ۱۳۸۱

۴۸۴۱

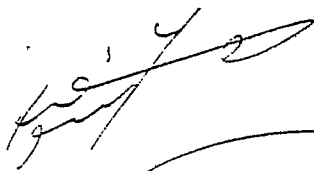
تاییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضاء هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای مهدی دینیان
تحت عنوان: شناسایی عوامل موثر بر انتخاب سیستم های هزینه یابی (تاکید: صنعت حمل و نقل ریلی)
را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنها برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهادت
می کنند.

امضاء:

اعضاء هیئت داوران:

۱- استاد راهنما: دکتر حسین اعتمادی

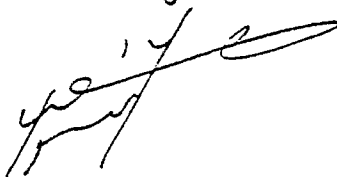
۲- استاد مشاور: دکتر عادل آذر

۳- استاد ناظر: دکتر محمد علی آقایی

۴- استاد ناظر: دکتر علی اصغر انواری رستمی

۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی: دکتر عادل آذر

آیین‌نامه چاپ پایان‌نامه (رساله)‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله)‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبین بخشی از فعالیت‌های علمی - پژوهشی دانشگاه است. بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله)ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوّم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته: حسابداری است که در سال ۱۳۸۱ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر حسین اعتمادی و مشاوره جناب آقای دکتر عادل آذر از آن دفاع شده است.

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب مهدی دینیان دانشجوی رشته حسابداری مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی: مهدی دینیان

تاریخ و امضا:

تقدیم به :

پدر گرامیم که همواره مشوق بنده در امر تحصیل بوده و با پاک زیستن و صادق بودن نحوه بهتر زیستن را به من آموخت

تقدیم به :

مادر فداکار، دلسوز و مهربانم که همواره راحتی فرزندانم را بر آسایش خود ترجیح داده و در تعلیم و تربیت فرزندانم از هیچ کوششی فروگذار نکرده است

تقدیم به:

برادر و خواهرم که در این راه همواره راهنما و مشوق من بوده اند

تقدیم به :

آنان که آموختن را به من آموختند

سپاس خداوند سبحان را که توفیق آموختن اعطا فرمود

و با تشکر و تقدیر :

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر حسین اعتمادی که با کمال محبت و
عنایت اوقات شریفشان را صرف هدایت عالمانه تحقیق حاضر فرمودند

و از استاد معظم جناب آقای دکتر عادل آذر که با علاقه آن را به رهنمود
های ذیقیمتشان مزین نمودند

چکیده:

سیستم‌های هزینه‌یابی بعنوان ابزاری برای برنامه‌ریزی و کنترل، در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران نقش قابل ملاحظه‌ای ایفاء می‌کنند. نظر به تعدد سیستم‌های هزینه‌یابی و همزمان با پیشرفت سیستم‌های نوین هزینه‌یابی، انتخاب یک سیستم هزینه‌یابی مطلوب می‌تواند بعنوان یک چالش فراروی مدیران قرار گیرد این تحقیق بر آن است با شناسایی عوامل مؤثر بر انتخاب سیستم‌های هزینه‌یابی و تعیین مشخصه‌ها و کاربردهای انواع سیستم هزینه‌یابی ارائه دهنده چهارچوبی برای گزینش سیستم‌های هزینه‌یابی با استفاده از تکنیک‌های آماری و پژوهش عملیاتی (AHP) در کلیه صنایع و همچنین بطور خاص در صنعت حمل و نقل ریلی باشد.

کلمات کلیدی: سیستم‌های هزینه‌یابی، عوامل مؤثر بر انتخاب سیستم‌های هزینه‌یابی،

سیستم هزینه‌یابی ABC - صنعت حمل و نقل ریلی - تکنیک AHP

فهرست مطالب

فصل اول :

کلیات تحقیق

۱	مقدمه
۲-۳	تعریف مساله و بیان اصلی تحقیق
۴	ضرورت و اهمیت مساله
۴-۵	ضرورت و اهمیت مساله بطور خاص در صنعت حمل و نقل ریلی
۶	سوابق تحقیق
۷	ضرورت انجام تحقیق
۷	هدف های تحقیق
۸	متغیرهای تحقیق
۸-۹	فرضیه های تحقیق
۱۰-۱۱	روش انجام تحقیق
۱۱	روش جمع آوری داده ها
۱۱	قلمرو تحقیق
۱۱-۱۲	محدودیت های تحقیق
۱۳	تعریف واژه

فصل دوم :

ادبیات موضوعی تحقیق

۱۴	مقدمه :
۱۵	تعریف سیستم
۱۶	تعریف سیستم اطلاعاتی
۱۶	تعریف سیستم اطلاعات مدیریت
۱۷	تعریف سیستم اطلاعات حسابداری
۱۸	محیط سیستم های اطلاعاتی
۱۸	تغییرات محیط
۱۸	انواع سیستم های اطلاعاتی از دیدگاه ارتباط با محیط خارجی

۱۹ انواع سیستم های اطلاعات حسابداری
۱۹ سیستم حسابداری مدیریت
۱۹ سیستم حسابداری مالی
۱۹ سیستم حسابداری بهای تمام شده
۲۱ اهداف سیستم های حسابداری
۲۲ اهداف سیستم هزینه یابی
۲۲ ضرورت سیستم های هزینه یابی کارآمد
۲۳ ضرورت سیستم های بهای تمام شده در صنعت حمل و نقل ریلی
۲۴ نمودار نقش عملکرد حسابداری بهای تمام شده در یک سازمان
	انواع سیستم های هزینه یابی
	از دیدگاه object
۲۴ سیستم هزینه یابی سفارش کار
۲۵ سیستم هزینه یابی مرحله ای
	از دیدگاه نرخ گذاری
۲۵ سیستم هزینه یابی واقعی
۲۵ سیستم هزینه یابی نرمال
۲۵ سیستم هزینه یابی استاندارد
	از دیدگاه سر بار
۲۶-۲۷ هزینه یابی بر مبنای حجم (سنتی)
۲۷ محدودیت سیستم های هزینه یابی سنتی
۲۷ بهبود یک سیستم هزینه یابی
۲۸ سیستم هزینه یابی ABC
۳۱ علل گسترش هزینه یابی بر مبنای فعالیت
۳۳ نحوه عمل هزینه یابی بر مبنای فعالیت
۳۷ مزایا و محدودیت های هزینه یابی بر مبنای فعالیت
۳۸ شرایط استفاده از ABC
۳۹ کاربرد هزینه یابی بر مبنای فعالیت برای بهبود عملکرد
۳۹-۴۱ سیستم هزینه یابی TARGET COSTING

۴۱-۴۴مقایسه سیستم هزینه یابی سستی با سیستم ABC
۴۴-۴۸مقایسه سیستم ABC و TARGET COSTING
۵۹پیاده سازی یک سیستم جدید
۴۸عدم کارایی سیستم هزینه یابی
۴۹هزینه سیستم جدید
۵۰تصمیم گیری برای پیاده سازی یک سیستم جدید
۵۰پیاده سازی یک سیستم جدید
۵۱عوامل موثر بر انتخاب سیستم های هزینه یابی
۵۲-۵۶۱- برنامه استراتژیک Master plan
۵۷۲- حل مشکل سیستم موجود
۵۷۳- نیازهای تازه
۵۷۴- تکنولوژی جدید
۵۷سایر عوامل
۵۸مبانی سیستم بهای تمام شده
۵۹سیستم بهای تمام شده در صنعت حمل و نقل ریلی
۵۹اهداف سیستم بهای تمام شده در صنعت حمل و نقل ریلی
۵۹مشکلات موجود در سیستم بهای تمام شده در صنعت حمل و نقل ریلی
۶۰مدل اقتصاد سنجی (روش های آماری)
۶۰روش های تخصیص حسابداری
۶۱روش های مهندسی (مبتنی بر فعالیت)
۶۲عوامل موثر بر انتخاب سیستم های هزینه یابی در صنعت حمل و نقل ریلی
	فصل سوم :
	متدولوژی تحقیق
۶۴مقدمه
۶۵انواع تحقیق
۶۵فرآیند تحقیق بنیادی و کاربردی
۶۶طرح مساله
۶۸تهیه و تنظیم فرضیه

۷۰ روش های گرد آوری اطلاعات
۷۰ ابزار گرد آوری اطلاعات
۷۴ جامعه و نمونه آماری
۷۵ نحوه بررسی و آزمون فرضیات
۷۷ تصمیم گیری چند شاخصه
۷۷ مدل های تصمیم گیری چند شاخصه
۸۲ AHP فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۹۰ ابزار تحقیق
۹۱ طراحی مدل AHP
۹۱-۹۲ اعتبار مدل
	فصل چهارم :
	تجزیه و تحلیل
۹۳ مقدمه
۹۳-۹۴ گرد آوری دادهها
۹۴ آزمون پایایی پرسش های فرضیه اول
۹۶ حل مدل AHP
۱۰۸ آزمون پایایی پرسش های فرضیه پنجم
۱۰۹ آزمون پایایی پرسش های فرضیه ششم
	فصل پنجم :
	نتایج تحقیق
۱۱۰ مقدمه
۱۱۱ تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق
۱۱۳ نتایج تحقیق و پیشنهادات
۱۱۵-۱۱۶ فهرست منابع
	ضمیمه الف
	ضمیمه ب
	چکیده انگلیسی
	فهرست جداول
۲۵ جدول سیستم های هزینه یابی از دیدگاه نرخ گذاری

۳۶-۳۷	جدول مربوط به نمونه ای از مراکز فعالیت مربوط به ۴ گروه اصلی فعالیت ها در ABC شامل عوامل هزینه زا، و هزینه های مربوط به فعالیت
۴۰	جدول مربوط به مراحل TKC
۴۲	جدول مقایسه سیستم هزینه یابی بر مبنای حجم و سیستم هزینه یابی بر مبنای فعالیت .
۴۷	جدول انواع روش های تجزیه و تحلیل و گزارش ها هر یک به تفکیک مراحل طراحی محصول کاربرد اطلاعات در محیط هزینه یابی بر مبنای فعالیت
۸۴	جدول امتیاز دهی AHP
۹۵	جدول خلاصه نتایج پرسش های فرضیه اول
۱۰۴	جدول اولویت بندی انواع سیستم های هزینه یابی طبق مدل AHP
۱۰۵	جدول خلاصه نتایج پرسش های فرضیه چهارم
۱۰۷	جدول خلاصه نتایج پرسش های فرضیه پنجم و ششم
فهرست نمودارها	
۱۴	نمودار فرآیند تصمیم گیری
۲۴	نمودار نقش عملکرد حسابداری بهای تمام شده در یک سازمان
۵۳	نمودار فرآیند مدیریت استراتژیک
۵۵	نمودار برنامه ریزی استراتژیک مبتنی بر تحلیل شکاف
۵۶	نمودار برنامه ریزی استراتژیک مبتنی بر نقاط قوت بازار
۶۶	نمودار فرآیند تحقیقات بنیادی و کاربردی
۸۰	نمودار سیزده روش MADM
۸۲	نمودار مدل های تصمیم گیری MADM

فصل اول

مقدمه:

موفقیت هر سازمان در رسیدن به اهداف خود به میزان قابل ملاحظه ای به ایفای وظایف مدیران آن بستگی دارد. اگر مدیران وظایف خود را که شامل برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و کنترل می باشد را به نحو صحیح انجام دهند، سازمان به اهداف خود دست خواهد یافت. برای رسیدن به این مهم اطلاعات مربوط و به موقع نقش اساسی را ایفا می کند. تجربه ثابت کرده است مدیرانی که بر اساس فرضیات و اعتقادات شخصی و بدون توجه به واقعیت های موسسه تصمیماتی را اتخاذ کرده اند نتایج مطلوبی را کسب نخواهند کرد بنابراین سیستم های اطلاعاتی مدیریت (MIS) بعنوان یک واحد ستادی، فراهم کننده نیازهای اطلاعاتی مدیران در سازمان ها و بنگاه های اقتصادی هستند. سیستم های اطلاعاتی مدیریت از چند زیر سیستم Subsystem تشکیل یافته است که سیستم های اطلاعاتی حسابداری یکی از با اهمیت ترین این زیرسیستم ها محسوب می شود. سیستم های اطلاعاتی حسابداری در حال حاضر شامل زیرسیستم های حسابداری مالی و زیرسیستم حسابداری مدیریت و زیرسیستم حسابداری بهای تمام شده می باشد. حال این سؤال در ذهن مطرح می گردد که این سیستم ها بر اساس چه عواملی می بایست طراحی و سازماندهی گردند که هر کدام پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی کاربران خود باشد. در خصوص سیستم های حسابداری مالی FASB با ارائه چهارچوب نظری (Statement of financial Accounting Concept)¹ و مشخص کردن اهداف گزارشگری مالی در مؤسسات انتفاعی و غیرانتفاعی و ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، عناصر صورت های مالی و شناخت و اندازه گیری عناصر مزبور و تدوین استانداردها چهارچوب لازم را برای ارائه و طراحی سیستم های حسابداری مالی فراهم نموده است ولی در خصوص سیستم های حسابداری مدیریت و سیستم حسابداری بهای تمام شده عوامل دیگری بر طراحی این سیستم های مؤثر میباشند که هنگام گزینش یک سیستم اطلاعاتی شناسایی این عوامل می تواند ما را در انتخاب سیستم بهینه یاری نماید. تحقیق حاضر تلاش دارد با شناسایی مجموع عوامل مؤثر بر انتخاب سیستم های هزینه یابی در کلیه صنایع و معرفی توانایی ها و کارکردهای انواع سیستم هزینه یابی نسبت به ارائه چهارچوبی برای انتخاب یک سیستم هزینه یابی با استفاده

¹ 1-SFAC NO :1 FASB 1979

از تکنیک AHP اقدام نماید و در مرحله بعد چهارچوب کلی طراحی شده را برای صنعت حمل و نقل ریلی مسافری مسافری مورد آزمون قرار دهد .

تعریف مسأله و بیان اصلی تحقیق

تعریف مسأله (problem): وظایف اساسی مدیریت در سازمان شامل برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج امکانات و منابع و هدایت و کنترل می‌باشد که برای دستیابی به هر یک از اهداف فوق، مدیریت نیازمند اطلاعات برای تصمیم‌گیری است. سیستم هزینه‌یابی می‌تواند بخشی از نیازهای اطلاعاتی مدیران را در خصوص اهداف ذکر شده فراهم نماید اما از آنجایی که محیط فعالیت واحد تجاری متغیر است و با توجه به تغییراتی نظیر گسترش فن‌آوری پیشرفته تولید و ساخت، رقابتی‌تر شدن بازارها، ضرورت کاهش هزینه‌ها و تعیین راهکارهای جدید، استقرار سیستم‌های کنترل کیفیت و تحول در نحوه تصمیم‌گیری‌ها، پس از چندین سال سیستم هزینه‌یابی شرکت ناکارآمد می‌شود اگر چه هر یک از تغییرات مذکور به تنهایی برای غیر کارآمد کردن سیستم هزینه‌یابی کافی نباشد اما مجموع تغییرات می‌تواند موجب غیر کارآمد شدن سیستم هزینه‌یابی شود. در نتیجه بکارگیری یک سیستم هزینه‌یابی که بتواند پاسخگوی این نیازها باشد حائز اهمیت است.

اهم نیازهای اطلاعاتی که می‌تواند در ارائه راه‌کارها و تصمیم‌گیری‌ها دخالت نماید بشرح ذیل است:

۱- تعیین بهای تمام شده محصولات و خدمات جدید و سفارشی و پیشنهاد قیمت مناسب^۱

۲- هزینه‌یابی روشهای جدید تولید و خدمات

۳- هزینه‌یابی اجرای سیستم‌های کنترل کیفیت^۲.

۴- برنامه‌ریزی سود

تغییر در ساختار سیاسی اجتماعی و اقتصادی محیط باعث تغییر در نیازهای اطلاعاتی مدیران خواهد گردید لذا سیستم‌های هزینه‌یابی نیز در واکنش به این تغییرات جهت تأمین نیازهای مختلف مدیران

^۱ Value Engineering

^۲ Cost of Quality